

28.1.1 De oorzaken

We zouden gemakkelijk het grootste deel van onze problemen kunnen toewijzen aan de industrie (gemechaniseerde, grootschalige productie). Maar industrie doét niets, het zijn mensen die processen bedenken en opstarten. (Waarom?)

De eigenlijke oorzaak ligt dus in onze waarden en normen, en onze manier van leven. Carl Gusav Jung (Het Onontdekte zelf) stelt dat ons onderbewuste ons bewuste manageet. En daar zijn we ons niet (voldoende) van bewust. We kiezen voor de zekerheid van snel en kort gewin en bevrediging boven minder zekere lange termijnmogelijkheden. Onze oer-genen en -instincten bevelen: nú grijpen (eten) wat je nu kan grijpen. We kiezen individueel heb- en gemakzuchtig voor comfort, status, macht, uiterlijk.

We kijken niet ver genoeg vooruit. Slechts tot aan onze volgende maaltijd, samenkomst, vakantie of verkiezing. Problemen die we nu veroorzaken, moeten we nu oplossen, of ze gewoon vermijden. (Bodem, lucht- en watervervuiling, radioactiviteit...) We leven zo fast food snelweg-snel dat we alleen nog op korte termijn denken (Zie ↪ Tijdshorizon).

We maken misbruik van het feit dat we sommige problemen (met het blote oog) niet zien, proeven, voelen.. en negeren die luchtvervuiling, asbest, fijnstof, sproeistoffen, microplastics, PFAS.. waardoor ze met de tijd accumuleren en toenemen. Ik zie niets ... ↪

Stel je voor: je geeft je auto in bruikleen en krijgt hem terug: toegetakeld, vervuild, leeggeroofd, vol peuken .. Eng, voor iedere volgende gebruiker. We krijgen de aarde voor heel korte tijd in bruikleen. En hebben er geen *respect* voor.

De geld-gedreven economie vernietigt ecologie. We krijgen onterecht het gevoel (opgedrongen) dat we moeten kiezen voor één van beide. Consumptie en productie zijn niet vraag-, maar winst-gedreven.

Alles wordt boekhoudkundig in *geld* uitgedrukt. Ander waarden als geluk, gezondheid, samenhangigheid worden niét in rekening gebracht. Reclame spiegelt ons voor dat alle andere waarden met rijkdom kunnen gekocht worden. Zelfs liefde.

↪ Hebben is minder opwindend dan willen hebben. Hoe bevredigend is n product op zich?

Aan de universiteit van Granada (2021) hebben onderzoekers 267 genen die gelinkt zijn aan creativiteit, zelfbewustzijn en coöperatief gedrag geïdentificeerd die uniek zijn voor de mens en die de homo sapiens een belangrijk voordeel kunnen hebben gegeven ten opzichte van de neanderthalers.

Neanderthalers stonden (ook cultureel) dichter bij de moderne mens dan we vermoeden. Ze maakten lijm (berkenteer), gebruikten chemische brandversnellers (Heyes et al. 2016), touw in strengen, steenkool, 7 mineralen om te kleuren, grotkunst, medicinale planten en kruiden, kunstige schelpen. Hun gepolijste adelaarsklauwen (Kroatië) van 130.000 jaar geleden zijn het oudste bewijs van sieraden in Europa.

De wereld wordt gerund door ...

politieke principes

Met vooruitgang 📖 bedoelen we meestal een verbetering op economisch, technisch of wetenschappelijk vlak. Voel je hem? We denken weer puur materialistisch. Het gaat niet over vredelievendheid, hulpvaardigheid, algemene gezondheid, spirituele voldoening...

En dan is nog de vraag wat we met 'verbetering' bedoelen. Snellere procedures? Meer winstgevend? Of rustgevende?

Industriële groei (📖 van ambacht naar fabriek, van grondstof naar product) is een ramp voor omgeving en gezondheid. Groei en spullentsunami leken vooruitgang. We produceren te veel (rommel, wegwerp, ongezond) en onvoldoende duurzaam (herstelbaar en levenslange garantie). Er is krimp nodig, en een andere economie: circulair, recyclerend, natuur herstellend en versterkend.

Kapitalisme: 📖 privé investeren om winst te maken.

Neoliberalisme: 📖 ondernemerswinst maximaliseren met minimale kosten en overheidsinvloed (behalve voor het handhaven van de vrije markt en het opdraaien voor geëxternaliseerde kosten). Het sprookje van de trickle down economie bleek een wet van trickle up graaiers. (Zie 🗨️ Piketty, bij Kritisch consumeren.)

Communisme (📖 Rusland, China) is verworden tot staatskapitalisme met de staat als kapitaalhouder, en mengvormen met rijke elites (oligarchen en nieuwe miljardairs).

Wat ze gemeen hebben: the sky is the limit, eindeloos vervuilen (het lost toch vanzelf op) om eindeloos te verdienen.

De 1%: 📖 rijksten die een onevenredig groot deel van het kapitaal, politieke invloed en productiemiddelen hebben. (Begrip van de Occupy-beweging.)

of economische machtsconcentraties

Sommige bedrijven zijn rijker dan landen, hebben meer onderzoekers en medewerkers.

Vijf IT giganten Apple, Google, Facebook, Amazon, Microsoft regeren de digitale wereld.

Olie- en pharma-concerns sturen duidelijk hun eigen markt (artsen en beleid) aan.

Transport over zee is in handen van drie allianties: 2M, Ocean en THE (daarin 9 groepen).

De 10 grootste voedingsgroepen in 2022: Cargill, Nestlé, PepsiCo, ADM, Sysco, JBS,

Bunge, George Weston LTD, Tyson Foods, Mars beheersen de voedselketten.

Grote banken (Morgan, City, BNP..) runnen onze financiën.

Begin 2022 was BlackRock de grootste vermogensbeheerder ter wereld met een belegd vermogen van +10 biljoen dollar.

Wie trekt er aan de touwtjes? Wie bepaalt de gang van zaken in onze wereld? Democratie of geld? Werknemers of aandeelhouders? Lobbyisten of kiezers? *Geld of geluk?*

Onze mentaliteit. Ons kapitalistisch denken. Onze winstfocus. Onze geldnorm.

We zijn ons niet BEWUST van de manier waarop we leven en de gevolgen ervan. Het is verworden tot sleur waarin we high-lights zoeken die reclame en media (tv, film) ons voorschotelen.

We hebben de drang om ons individueel te onderscheiden. Evolutionair is het belangrijk om eigen DNA door te geven. Daardoor vertonen we gedrag om belangrijker te lijken dan onze omgeving (buren, kennissen, familie, gemeenschap,.. via auto, kleding, hond, woning, tatoeages,..) Geld geeft aanzien. Individueel- komt vóór groepsbelang.

We zijn gewoontedieren die kiezen het materiele, eigendom en rijkdom, voor behoud en eigenbelang (of belang van de eigen groep), met angst voor wat we niet kennen, en voor schrik voor verandering.

Respect voor natuur(krachten) werd vervangen door gevecht om geld.

Geloof in hogere machten vervangen door onderdanigheid t.a.v. machtsbekleders.

Beleid en geldhonger plooiën naar geld en macht.

Het WK voetbal Qatar 2022 roept intermenselijk vragen op over uitbuiting, slavernij, ongelijke behandeling van vrouwen, andersdenkenden, anders gelovenden, ander geslacht.. Door onderdrukkers als gelijken te behandelen geven we onze goedkeuring en zijn we ook onderdrukkers, houden we dit mee in stand. Niet?

Kees Klomp, lector Betekeniseconomie aan de Hogeschool Rotterdam:

Het kapitalisme is een economisch systeem gebaseerd op winst maken. Het brengt niet alleen klimaatverandering, maar ook biodiversiteitsverlies, milieuverontreiniging, sociale ongelijkheid, politieke polarisatie, depressie, burn-out – allemaal veroorzaakt door dit systeem waarin de economie móét groeien.

In de natuur gaat het om balans, en niet om groei.

Tussen kapitalisme met een de vrijemarkteconomie en communisme als staatsbestuur ligt een derde weg waarin niet de staat en niet de markt stuurt: de weg van de meent, de commons, de betekeniseconomie oftewel het domein van de burger.

Dit economisch model noemt Klomp het commonisme .

Het kapitalisme is gebaseerd op het belachelijke idee dat je van onbeperkte groei kunt genieten in een gesloten, eindig systeem. In de biologie wordt dergelijk gedrag van cellen "kanker" genoemd. Hugh Culliton, in een meme op sociale media.

Commons die iedereen toebehoorden (lucht, water, stromen, land, bergen) en waar allen samen over beslist werden ingepalmd als persoonlijke eigendommen.

We moeten ongelijkheid inruilen voor evenwaardigheid.

We stellen onszelf egocentrisch aan de top van de piramide van levensvormen op aarde, i.p.v. ecocentrisch er tussen. Onze overlevingskansen hangen af van veel andere soorten die we minderwaardig vinden. Met de bij als voorbeeld. We zitten in de zesde uitstervingsgolf sinds het ontstaan van leven op aarde. De voorbije 15 jaar verdween o.a. 75% van de insecten. Veel van hun predatoren en hun voedsel volgen die evolutie. Omdat de temperaturen razendsnel stegen is 252 miljoen jaar geleden 90% van alle levensvormen uitgestorven, de grootste uitstervingsgolf tot nu toe.

Maar vandaag warmt de planeet nóg sneller op en sterven soorten in een nóg hoger tempo uit.

Ik vermoed dat we ons als soort nooit allemaal en volledig kunnen herprogrammeren om de oorzaken aan te pakken. Maar misschien kunnen we verstandig genoeg worden om anders te gaan denken en daardoor problemen te vermijden.

Veel zaden hebben een stresssituatie nodig om te kiemen: vorst, vocht, brand, vraat. (x) Verandering wordt vaak getriggerd door schokken en chaos. (Nassim Taleb noemt het antifragiliteit: stress en wanorde zorgen voor een betere situatie, van innovatie over revolutie tot nieuwe recepten.)

♪ Niets is geheel waar en zelfs dat niet. Mulatuli